Број 100 У Новом Саду, у петак 7. (20) маја 1910. Година XLV.

»Застава« излази сваки дан двапута, а недељом једанпут и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље за један месец 2 круне 70 пот. а за три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се 12 пот. од сваке врсте ових ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г. Ј. Чавића Администрација »Заставе« налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. Јутарњи лист. ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

ПОЗИВ НА ЗБОР.

Избори за српски народно-црквени сабор завршени су. Борила се најнароднија, најнапреднија странка, радикална странка, борила се против удружених противника својих. Сл жило се, сјатило се све, што нема срца за народ, повели су борбу гадну и срамну. Ни труни парламентаризма, ни сенке од родољубља нисмо видели у њих при тој борби. Ово није била борба двеју различитих струја и два начела, него борба народа за заштиту својих светиња, борба народа против силе, против новца, против калуђера, против удружених душмана народних. Радикална странка борила се на изборима као лав, да очува тековину наших предака. Недозвољеном погодбом са владом насиљем и новцем и клеветама отета је већина из руку народних, из руку једине народне и родољубиве странке радикалне. Противници радикални су учинили све што су могли. Они су исцрпили сва средства, употребили су све жандаре, све полицаје, натароше, ко е им је дао гроф Куен и подбан Чаврак, употребили су новац, који је стигао за велеиздајнике из Србије и Америке, сав новац, што су дали калуђери и они богатији народни, који испрва нису имали осећаја за народ наш. Народ српски још није исцрпео сва средства, која му парламентаризам пружа, да даде одушке своме огорчењу, да каже, шта му на срцу лежи. С тога позивамо све присталице српске народне радикалне странке, да дођу на

Велики митрополијски збор у Руму

у недељу 9. (22.) маја 1910.

Збор ће се одржати на старом вашаришту у 10 сати пре подне. Збор нека каже, може ли, сме ли признати ове изборе законитима? Може ли допустити, да победу славе калуђери и назадњаци над народом српским? Може ли дозволити, док се сваки народ развија и напредује, да нас нагоне у назад, да нас враћају у средњи век?

Срби! Радикали! Народе! Дођите у што већем броју! Покажите, да вам на срцу лежи судбина ваших школа, ваше цркве, ваших светиња.

Будућност ваше деце захтева да дођете.

У Руми, 5. (18.) маја 1910. године.

ОМЛАДИНА

српске народне радикалне странке у Руми.

Јован И. Радивојевић, Милан Ст. Јаковљевић, Тодор Исајловић, Стеван Георгијевић, Милан Рајковац, Иван Јовичић, Живан Весковић, Илија Радић, Душан Остојић, Миша Грујић, Петар Мирковић, Бранко Јанковић, Пера Орловић, Милан Вујин, Глиша Николић, Мита Ст Јаковљевић, Јован Вуковић, Ђока Жигић, Јоца Радић, Жарко Бикицки, Миливој Ковачевић, Владимир Глигоријевић, Јован Ђорђевић, В јислав Николајевић, Јован Назарски, Др. Стеван Добричић, Милан Шимић, Ђока Ковачевић, Рада Ивић, Славко Стефановић, Данило Удицки, Бранко М. Стајић, Никола Мирковић, Никола Ђорђевић, Марко Здравковић, Андрија Атанацковић, Петар Атанацковић, Сава Митровић, Жарко Грујић, Илија Милутиновић, Миливој Милутиновић, Митар Милутиновић, Влајко Јанковић, Јоца Јанковић, Сава Јанковић, Жарко Милосављевић, Васа Милосављевић, Душан Грујић, Јован Грујић, Тоша Симић, Милорад Симић, Младен Јанковић, Тоша Томић, Миливој Радић, Мита Радић, Бранко Радић, Никола Милинковић, Милутин Милинковић, Лаза Јовановић, Јоца Јовановић, Живан Грујић, Живан Радић, Алекса Томић, Сава Петровић, Васа Јанковић, Живан Јанковић, Ђ ка Јанковић, Рада Радић, Душан Радић, Кузман Јовановић, Сава Петровић, Алекса Томић, Јован Радић, Цвеја Радић, Никола Радић, Жика Лукић, Жарко Лукић, Пера Томић, Тоша Радић, Стојан Јовановић, Пера Селенић, Коста Панић, Миливој Панић Сима Марић, Алекса Стојковић, Ђока Јерковић, Лазар Исајловић, Живан Орловић, Сава Бизумић, Лазар Дедић, Тривун Лукић, Милутин Максимовић, Мија Дедић, Сава Лукић, Душан Лукић, Младен Лукић, Максим Јовић, Панта Кулић, Жарко Јаковљевић, Светислав Прица, Милан Симић, Драгутин Белић, Кузман Михајловић, Рада Сакулски, Тане Бировљев, Ђорђе Петровић, Петар Каприш, Влада Павковић, Милорад Јовичић, Живан Јовичић, Милош Јовичић, Бошко Ђурђевић, Милош Савић, Драгомир Жонић, Пера Марковић, Душан Миланковић, Љубомир Ђуричић, Михајло М. Бреберина, Живан Милутановић и т. д.

Представка црквен» х о општина сабору.

Из Крчедина нам јављају да је црквени одбор решио подастрети српском народном црквеном сабору ову представку:

„Председништву
српског народног црквеног сабора
у Сремским Карловцима.

Српски народно-црквени сабор, сазван 16. (29.) о. м. на основу политичког споразума између владе и српске самосталне странке а приликом тог споразума обвезала се влада, да ће радити приликом избора за српски народно-црквени сабор, да се скрши српска народна радикална странка а да се автономија преда у руке самосталној странци. А доиста се показало и приликом избора изборника и приликом избора посланика, да су се у изборе мешале политичке власти, да се трошио новац и да су биле до сада нечувене незаконитости а све то по напред удешеном плану, који је изишао из споменутог споразума.

Према свему овоме српски народно црквени сабор, који треба да се састане, незаконит је у целини својој, не може донети никаква добра автономији.

С тога се обраћамо овом представком на српски народно црквени сабор и молимо посланике, којима је стало до автономије и до законитости да поради на томе, да овај сабор устане против горе поменутих незаконитости и да се распишу нови избори при којима би се очувала законитост и чистота избора.

* * *

Ово је добра мисао и сви наши црквени одбори треба да пошљу сличне представке.

Народ се кренуо.

Није могло бити друкчије: Народ се кренуо.

Омладина румска сазвала је митрополијски збор, да н род каже: како мисли о овом народном црквеном сабору и да ли се може сматрати и такав сабор као израз народне воље. Да ли се може узети да је и тај сабор бирао слободно — народ? Или се у те саборске изборе умешала и влада и политичке власти и да ли је при тим изборима било незак нитости?

Може ли то бити, да министар-председник Куен са мандатима српског народног црквеног сабора награђује неверство српске самосталне странке, оно неверство, које је учинила та странка на политичком сабору? И може ли то бити, да министар-председник Куен руши српску народну радикалну странку на изборима зато, што нису пред њим савили леђа на политичком пољу и изневерили народна права?! Сме ли влада да утиче на изборе за наш сабор? Сме ли то политичка власт, на команду.

То је иноверна влада. А од почетка наше борбе, од привилегија па до закона и уредаба, наш је народ тежио, да наша автономија буде — наша и да се што јаче отклони мешање државних власти.

Ако је наш сабор, који предстоји незаконит не само у замисли, него незаконит и у саставу, онда је незаконито и свако деловање његово.

Ако наш народ мирно трпи ону крајњу незаконитост, која се показала на овим изборима, онда значи да је тај народ поклекао.

Омладина је имала смелости да сазове овај збор у Руми, јер се осведочила да је народ љуто огорчен на начин како су текли прошли избори. Да то омладина није знала она не би ни сазивала тај збор. Поред све краткоће времена ми смо уверени, да ће одзив на збор бити силан и да ће они који не могу доћи брзојавно или писмено заузета положај.

* * *

Догодило се друго. Из Крчедина добили смо предетавку, коју ће црквени одбор послати српском народном црквеном сабору. Време је до сабора кратко, да се могу звати скупштине, па је то учинио црквени одбор.

Наше су црквене општине увек живо мотриле на догађаје у нашој српској народној црквеној автономији. И кад год је требало, оне су дизале свој глас тамо где је требало. И да тога није било, да се из тога није видело да је наш народ жив, будан и вољан да брани своје право, наша би автономија била давно сараљена.

Сад је потребније но икад да наше општине, управо црквени одбори проговоре. Ако то не учине, значило би, да наш народ или спава или му је све једно.

А то зацело није и по сто пута није. Народ се пробудио и покренуо — па нека му је срећно. Сви на своју дужност.

Говор

дра Јована Радивојевића Вачића

посланика на хрватско-славонском сабору, члана српске народне **радикалне** *странке, држан у саборској седници 1 (14) маја. приликом оће расправе законског предлога о реформи изборног права*

Високи саборе!

И ако узимам реч у времену, које није далеко од онога часа, кад би се могла посматрати Хелијева репатица, ипак ми овај случај даје повода и разлога, да предложену изборну реформу упоредим са самом Хелијевом репатицом. Изборна реформа, која нам је предложена, јесте она тако већ давно наго-

вештена репатица, то је онај тако већ давно наговештени плод пакта склопљеног између хрватско-српске коалиције и грофа Куена Хедерварија, односно бана дра Николе пл. Томашића. Исто таквом брзином, као што према земљи јури Хелијева звезда, јури и ова изборна реформа, те се ево не само читавог дана, него и у ово глухо доба ноћи о њој мора да расправља, па кад сам већ у том положају као члан српске народне радикалне странке да кажем мишљење о тој изборној реформи, ја га могу да дадем у неколико само речи, па да кажем цело лето једна репа и та репа црвљива. Разлика између ове предложене нам основе и старога изборнога реда налази се само у томе, што по новој изборној реформи добивају једно 200 хиљада гласача, да се округлим бројем изразим, право гласа. Остале све оне мане, које су се у старом изборном реду налазиле, оне су задржане. Шта вреди проширено изборно право, шта вреди нових 200 хиљада гласача, кад је остао стари начин јавног гласања? Шта вреди ово проширено изборно право, то можемо закључити према ономе, како су се обављали ови избори под новом ером у последње дане, под уставном владом. Званични апарат чинио је свакојака насиља. Ја сам имао прилике видети код нас у Земуну, како се избор обављао, шта се радило, видео сам, да нема никакове разлике између данашњег времена и онога времена, када је избор спровађао Куен. Само једно хоћу да наведем, да оцртам, како се данас поступа. Исто тако као под Куеном. Један грађанин града Земуна, који је иначе био увек опозиционалац, учинио је један полицајни прекршај и зато је осуђен на три дана затвора. Поводом његовог утока на земаљску владу, земаљска је влада потврдила ту пресуду и он је требао да оде у апс. Неколико дана после тога се имао обавити избор у Земуну у једном од жестоког опозиционалца постао је најбољи кортеш господина Чаврака, гласао је за њега, али зато та правомоћна пресуда није још ни данас извршена. Све донде, док се буде задржао овај начин избора, све док буде јавно гласање, ни само проширено изборно право неће бити од никакове користи, нити ће се њиме постићи то, да би у сабору седили људи, који би били израз праве и непомућене воље народне. Чим констатујем овај факат, да у погледу начина избора ни је изведена никакова промена, то је за мене довољно сигуран знак, да од ове изборне реформе нећемо имати никакове користи.

Осим ове жалосне мане, коју на себи носи нова изборна реформа, ја хоћу да утврдим само ту чињеницу, да овакова, какова је, не одговара чак ни оним обећањим, која обећања је данашња већина, српско-хрватска коалиција, учинила народу у оно време, кад су последњи избори обављани.

Према свему овоме ја бих могао да још нарочито нагласим, да није испуњено обећање, да ће се приликом изборне реформе увести опће право гласа, тајно гласање, са заштитом мањине.

Према свему овоме ја — да не понављам још даље мане ове изборне основе, које су од стране апозиције довољно изнесене — изјављујем при питању томе, да ли ћу гласати за то, да се ова основа узме за подлогу специјалне дебате, да заиста морам да утврдим једну чињеницу, што је и поштовани господин заступник Супило нагласио, да је свакако нова изборна реформа према старом изборном реду један напредак, те ја свакако не могу гласати против једнога напретка, какав донекле значи ова изборна реформа, те изјављујем, да ћу гласати да се ова изборна реформа прими за подлогу специјалне дебате. И тиме завршујем, јер нећу даље да злоупотребљавам стрпљивост високе куће.

Изборна борба за угарски сабор.

Уздински срез.

Из Јарковца добијамо ове редове: У недељу после подне искупише се наши свесни Јарковчани у врло лепом броју, да дочекају свога народног кандидата дра Миту Мушицког. Дочек је био величанствен. Но као што се већ давно знаде, да у сваком житу има кукоља, исто тако и сваки народ мора имати измета. Радовали смо се када видесмо дичнога кандидата и жељни смо били чути га, али се умеша онај велики сеоски шаљиви календар, Душан Михајловић.

Нама је он са своје дрскости врло добро познат и у приватном животу, па смо се надали, да из његовог слабог мозга неће ништа паметније моћи да изађе, већ опет тако каква дрска глупост. Сиромах мислио је ваљада, да ће му његов баба Штева скинути коју звезду с неба, ако осујети збор. Бедница!

Тај човек отрцаног мозга искупио је 20-30 дечурлије и изопијао их је пивом, па се поставио на чело те опијене дечурлије да помоћу њих и дреке њихове осујети збор. Но вара се, ако мисли, да ће се тиме прославити, јер наш је народ свестан, па ће им сваким такима праведном мером одмерити. Већ на збору му довикнуше: И до сад ти је млела машина по један дан у недељи, а од сад ће још боље спавати! Наш се дични кандидат мирно и хладно показао. Наш пак бележник непрестано је подстрекавао Михајловића и његове букаче, да праве нереда, што је у народу изазвало највеће огорчење.

Када је наш кандидат видео, да се та будала, тај отрцани „календар“ са својом још отрцанијом четом неће оканути, узвикнуо је: Браћо ви, ме разумете, па зато велим само толико: Доле Куен Хедервари! На то се захори громогла но: Доле Хедервари! Доле Михајловић! Живео др. Мита Мушицки! Па чак и отрцана чета Михајловићева викаше: Доле Хедервари.

После збора требао је наш дични кандидат отићи у Маргиту. Но браћа Маргићани, пошто дознаше да збор од стране власти неће бити дозвољен због закашњене пријаве, похиташе к нама, да заједнички дочекамо нашег дичног народног кандидата. Нарочито се том приликом одликовала маргичка омладина, која је певајући народне песме и бацајући лепе венце исплетене од шарена пролетња цвећа, дочекала и испратила до жељезнице нашег дичног кандидата, а такође уз песму и свирку Милетићеве песме у најлепшем расположењу и мирно кући вратили. Народ је наш свестан и нема те силе, нити има онај Михајловић пића у његовом подруму, да га може поткупити и приволети, да гласа за онога хвалисавца, који би „кад би имао мердевине и звезде народу с неба скидао“. Да ли би то урадио, не знам, али једно је свето, да су они до сада доста звезда с народа поскидали.

Кличемо: Живео наш дични народни кандидат др. Мита Мушицки! Живела српска народна радикална странка! Живела народна свест!

Споразум између Јапана и Русије

„Нова Слободна Преса“ јавља, да ће према извештајима, што су стигли бечким дипломатским круговима, јапанско-руски споразум већ се у најскорије време животворити. У смени је споразум већ закључен, те треба само да се још писмено формулира. Како тај споразум засеца само у економско питање, опће је мишљење, да је од великог политичког значаја.

Убио девет душа.

Из Моравске Остраве јављају, да су тамо два темишварска жандарма у железничкој гостиони ухапсили радника Јосифа Тошпата, кога жандармерија тражи већ од две године због харања и убиства. Тошпат је 1908 године у околини Темишвара истребио две породице, убио је свега девет душа. После тог убиства Тошпат је нестао, побегао је, како се доцније сазнало, у жандармском оделу. На Тошпата је пала сумња, да је убица, када се случајно у његове жене нашли неки адиђари, који су припадали једној од убијених породица У Острави је Тошпат живео под лажним именом.

Изгорела опћина,

У опћини Земплинвашархељу, у горњој Угарској беснео је прекјуче на ноћ пожар, који је уништио 67 кућа са свима споредним зградама. У кућама и зградама су пропале многе домаће животиње, економске справе, намештаји и храна Приликом гашења пожара ми ги су задобили тешке ране. Велики део становника остао је без крова. Штета је преко 300 хиљада круна.

Одговорни уредник
Константин Брадваровић

ТРАЖИМ
БЕГБЕРСКУ И ФРИЗЕРСКУ
радњу да купим,
ко би продао нека се обрати на адрес :
Никола Ползовић
581 1 3 Н. Шове, Бачка)

ТРЕБАМ
3 Кабаничарска
МОМКА
који могу одмах ступити.
Лука Рајковић
573 1—3 Вршац

ГУМЕ
за олтовање (каламљење) винове лозе
најбољег квалитета у свима врстама.
ПЛАВА КАМЕНА
за прскање винове лозе против перо носпоре у најбољем квалитету.
РАФИЈЕ (ЛИКЕ) и КАНАПА
за везивање винограда у најбољој врсти.
СИРИШТА У ПРАШКУ
за подливање млека (прављење сира), нуди по најјефтинијој цени
Мешовита трговина
Мите В. Палића
код „Златне ђупе“ у Панчеву.
576 1—8 Телефон број 214.

ТРГОВИНА
РАЗНИХ БОЛНИЧАРСКИХ АРТИКЛОВА
као бандаже, вештачких ногу, руку, ортопедских апарата, хирургиских справа, електромедецинских апарата као и материје за обвоје од најбољег квалитета. Снабдеваоц многих болница и болничких благајна
АУГУСТ ЦИГЛЕР
Нови Сад, (Ujvidék) Угарска, преко пута Централног Завода број 6.
Основана трговина 1864. год.
Ценовник на захтев шаље бадава.
512 1—6

Мала зарада, велики промет!
Снижене цене хлебу бележи прва новосадска фабрика
ХЛЕБА.
Прва врста бели хлеб 1 клг. 26 п.
Друга „ пол. „ „ 1 „ 22 п.
Трећа „ пол црни „ 1 „ 18 п.
Хлеб је изврстан прави кућни са комловом мешан, чистоћа највећа.
С поштовањем
Прва новосадска фабрика хлеба.
Нови Сад.
Житна пијаца бр. 18.
568 2—3

Имам на продају
ПЕКАРНИЦУ, која је на врло добром месту на пијаци, продаје се са еспапом и алатом, иста је удешена најбоље, а дотични има да положи 600 круна. Примити може у свако доба. Обратити се на
3 3 3—4 Раду Бурића
пекара у Ђерок, (Arad m)

Своју гостиону
ИЗДАЈЕМ ПОД ЗАКУП
односно продајем са инвентаром. Дотични може одмах ступити у посао. У гостиони има и куглана и сеница, где се и на киши може куглати као и ноћу.
За ближа извешћа обратити се на 44 2 3
Алексу Мачејиног
гостионичара код „Шарана“
до ман. штампарије у Ср. Карловцима.

КОЛАЧАРСКА И ВОСКАРСКА РАДЊА
Милушина Ђорђијевића
у Новом Селу (K. Ujfalu Торонт.)
потребује једног доброг вредног и вештог
ПОМОЋНИКА.
Посао сталан. Ступити може одмах. 533 2—3

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.